

[Enggaard.]

er kgl. bankkommissær og altså via sit sæde i Nationalbankens repræsentantskab har kreditlofter og andre begrænsninger af kreditydelsen inden for sit område, og at han samtidig som lønningsminister er forhandler i forhold til de offentligt ansattes organisationer. Jeg ville spørge budgetministeren, om denne interessante konstellation giver budgetministeren anledning til her at udtale sig om, hvorvidt kreditlofter og andre aftaler med hensyn til kreditgivningen, som måtte høre under hans ansvarsområde, eventuelt vil blive varetaget via ministeren for offentlige arbejder i de forhandlinger, denne måtte føre til den anden side om udnyttelsen af kreditmulighederne via postgiro.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Jeg forstår, at hr. Enggaard er i sit morsomme hjørne i dag. Det er måske ikke gået op for hele forsamlingen, men det er gået op for mig.

Til den sidste del af spørgsmålet vil jeg gerne sige, at problemerne om forhandlingerne om låneloft fortsat hører under Nationalbanken i samarbejde med den kgl. bankkommissær. Det fortsætter uændret, kan jeg betro hr. Enggaard.

Til den første del af spørgsmålet, om ministeren for offentlige arbejder havde overtaget forhandlingerne med tjenestemandorganisationerne og andre organisationer, der repræsenterer de offentligt ansatte, kan jeg sige — jeg skal gentage det, for jeg forstår, at hr. Enggaard ikke forstod det — at her foreligger ikke nogen aftale, her foreligger et tilbud. Så må man se, om den enkelte tjenestemand og den enkelte ansatte i statens tjeneste vil modtage dette tilbud. Det kræver ikke forhandling med organisationerne.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgertiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om aktieselskaber.

(Lovforslaget (nr. 171) findes i tillæg A. sp. 4353, fremsættelsen i tidenden sp. 3095).

Første næstformand (Grete Hækkerup): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om anpartsselskaber.

(Lovforslaget (nr. 172) findes i tillæg A. sp. 4613, fremsættelsen i tidenden sp. 3095).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Poul Nielson: De lovforslag, vi i dag har til første behandling, vil givetvis komme til at stå som en meget betydelig reform på det selskabsretlige område, først og fremmest naturligvis på grund af den tilbundsgående revision af selve aktieselskabsloven, men dernæst også på grund af det helt nye lovforslag om anpartsselskaber og ændringerne i bank- og forsikringslovene, som giver statslig repræsentation i disse selskabers bestyrelser, og som vi senere skal diskutere.

For lønmodtagerne vil denne reform indebære et stort og principielt skridt fremad gennem bestemmelsen om, at de ansatte på virksomheder med 50 eller derover skal kunne vælge 2 medlemmer af bestyrelsen. Alene en ting som det vil normalt få os til at kippe en ekstra gang med fanen på en hvilken som helst 1. maj. Men på baggrund af den almindelige politiske velvilje, der nu fra alle sider omgiver kravet om øget medarbejderindflydelse på de enkelte virksomheder, forventer vi, at der også på dette punkt i aktieselskabslovgivningen vil kunne skabes bred enighed her i folketinget.

Der er både på det principielle plan og mere direkte lovteknisk en forbindelse mellem denne lovgivning og lovforslaget om lønmodtagernes medejendomsret, ØD. Jeg skal ikke gå i enkeltheder for at pege på sammenhængen, men derimod understrege, at disse selskabsretlige lovforslag også i sig selv indebærer meget store fremskridt, fremskridt, som vi under alle omsstændigheder ønsker realiseret nu.

Det vil nok være rigtigt indledningsvis at pege på nogle af de fordele, der helt principielt ligger i aktieselskabsformens anvendelse i erhvervslivet.

For dem, der aktivt driver erhvervsvirksomhed, giver denne organisationsform mulighed for at få tilført kapital på en meget

[Poul Nielson.]

smidig måde, der sikrer, at indflydelsen på virksomheden kommer til at stå i forhold til den kapital, der er tilført. For dem, der skyder kapital ind, sikrer lovgivningen, at de faktisk får denne indflydelse, og for dem, der vælges til at drive virksomheden, sikrer loven ved et magtbalancesystem, at der kan disponeres effektivt og frit inden for rammer fastlagt på generalforsamlingerne.

For de ansatte, der også er en del af erhvervslivet, sikrer loven medindflydelse og fremover også en langt bedre indsigt i virksomhedens økonomiske forhold, herunder virksomhedens ejerforhold.

For samfundet betyder anvendelsen af aktieselskabsformen, at der er klarhed over, hvilke økonomiske interesser der opererer i erhvervslivet, og at disse opererer på grundlag af regler, der er fastsat af samfundet.

Denne samfundsinteresse i aktieselskabsformens anvendelse ligger altså ikke i, at samfundet herved sikres en indflydelse på virksomhederne, men i, at virksomhedernes udfoldelse sker på grundlag af lovregler.

I fortsættelse heraf er det måske nok på sin plads at tilføje, at vi socialdemokrater også i en helt principiel eller ideologisk, om man vil, sammenhæng finder aktieselskabsformen værdifuld. Selve denne måde at organisere sig på i erhvervslivet passer nemlig fremragende ind i vore langsigtede erhvervs-politiske og politiske målsætninger, idet vi jo klart opererer på grundlag af en markeds-økonomi — man må for min skyld gerne kalde det en socialistisk markedsøkonomi — som er karakteriseret af, at de enkelte virksomheder som selvstændige beslutningsenheder frit konkurrerer med hinanden. Derfor forventer vi heller ikke nogen skepsis over for selve aktieselskabstanken i forbindelse med lønmodtagernes inddragelse i selskabernes ledelse og i deres ejerforhold, sådan som det fremgår af lovforslaget om lønmodtagernes medejendomsret.

På den anden side er det naturligvis indlysende, at de erhvervsmæssige eller måske snarere skattemæssige krumspring, som visse borgere — jeg havde nær sagt en vis borger — i dette land har udfoldet på det selskabsretlige overdrev, har bidraget til at stille aktieselskabet som sådant i et dårligt lys. Det vil derfor nok være på sin plads at tage afstand fra denne form for aktivitet og

karakterisere den som samfundsskadelig, ikke blot på grund af den asociale virkning, der ligger i forsøgene på at unddrage sig en almindelig beskatning, men også fordi denne aktivitet lægger gift for en bredere forståelse for aktieselskabets funktion og betydning i det moderne erhvervsliv.

Forslaget til en ny aktieselskabslov har været meget længe undervejs. Den gældende lov er fra 1930, og i forhold til den udvikling, der har været siden da, må den i dag karakteriseres som forældet og mangelfuld. Der har da også på en mængde områder dannet sig en sædvaneret, som har suppleret denne lovgivning. Men en retsudvikling på dette grundlag er ikke tilfredsstillende, hverken for samfundet eller for erhvervslivet selv.

Der har derfor siden nedsættelsen af aktielovskommissionen i 1957 været arbejdet meget på en ny lovgivning. Den første betænkning kom i 1961. Herefter gik man i gang med forsøg på at nå frem til ensartede nordiske regler på visse områder, og det blev opnået i forbindelse med betænkningen i 1964. I stedet for at fremsætte lovforslaget fra betænkningen i 1964 valgte man imidlertid at gå videre på fællesnordisk basis for at nå frem til en så vidtgående lovharmonisering som overhovedet muligt. Dette arbejde skred fremad i slutningen af 1960'erne, og i september 1969 forelå så betænkningen om en fællesnordisk aktieselskabslovgivning. Der er grund til i dag at hæfte sig ved, hvor langt man faktisk har kunnet komme i retning af en ensartet lovgivning, og der er også grund til at pege på, at dette er et af de praktiske og i virkeligheden meget betydningsfulde resultater af et initiativ, som oprindeligt startede i Nordisk Råd.

Efter afslutningen af det fællesnordiske udvalgsarbejde har der været yderligere nordiske forhandlinger på departementsniveau for at udjævne de tilbageblevne forskelle, og herefter kan man godt karakterisere slutresultatet som en egentlig fællesnordisk lovgivning.

Sideløbende hermed har der været en dialog med forskellige sider af det danske erhvervsliv og andre interesserede. Det nordiske udkast er blevet ændret i overensstemmelse med den lov, vi vedtog her i efteråret, og som tilpassede den danske aktieselskabslov til EF's regler om selskabsret og etable-

[Poul Nielsen.]

ringsret, og endelig er reglerne om medarbejderrepræsentation indarbejdet i lovforslaget.

Alt i alt ligger der således et meget stort og grundigt stykke arbejde bag os. Alle interesserede er blevet hørt, og alle synspunkter er blevet prøvet. Nu er det op til os at afgøre, om balancen mellem disse interesser og synspunkter er den rigtige.

Det er indlysende, at Danmarks indtræden i EF vil få afgørende betydning for den fremtidige udvikling på det selskabsretlige område. Som nævnt har vi allerede måttet indarbejde de ændringer i aktieselskabsloven, der var nødvendige for at opfylde kravene i det EF-direktiv fra 1968, der hidtil er det eneste vedtagne. Men Kommissionen har siden udarbejdet forslag til yderligere 4 direktiver på det selskabsretlige område, og vi kan forudse, at vi i løbet af 1970'erne vil komme til at stå over for en række krav om lovharmonisering som følge af beslutninger i EF. Lad det være sagt ganske klart, at vi ikke fra dansk side har nogen interesse i at sinke denne udvikling, især fordi indholdet af de hidtil kendte forslag går i retning af en mere detaljeret og indgribende regulering af de større selskabers forhold, og med den struktur, erhvervslivet har i Danmark, er det klart i vor interesse, at, jeg havde nær sagt giganterne kontrolleres bedst muligt.

Men hvorfor afventer vi så ikke vedtagelsen af disse forslag, før vi selv kommer med en gennemgribende revision? kunne man spørge, og sådan har man også spurgt. Der er mange gode grunde til, at vi ikke bør vente længere. For det første ved vi ikke, hvor lang tid der kan gå, førend man faktisk vedtager de forslag, der foreligger, og vi ved heller ikke, hvordan de endeligt kommer til at se ud. For det andet er der overhovedet ingen grund til, at Danmark som sit udgangspunkt i forhandlingerne i EF nødvendigvis skal have en forældet aktieselskabslovgivning, når vi har en helt splinterny og moderne lovgivning parat til vedtagelse nu. For det tredje ville overgangen for de danske aktieselskaber blive meget mere krævende og kompliceret, hvis de skulle gå direkte fra vor forældede lov over til de komplicerede EF-regler. For det fjerde giver vi nu med forslaget om anpartsselskaber dansk erhvervsliv et tilbud om en enklere sel-

skabsform, der især for mindre selskaber vil være et kærkomment alternativ til den mere komplicerede aktieselskabsform fremover i EF. Og endelig for det femte sikrer vi os med vedtagelsen af det foreliggende forslag, at det udgangspunkt, vi forhandler ud fra i EF, vil være en fællesnordisk aktieselskabslovgivning. Her er efter vor opfattelse klart tale om et stykke nordisk Europapolitik. Vi ser ingen grund til at opgive eller blot slække på bestræbelserne for en nordisk rets-enhed, fordi vi er med i EF. Tværtimod ser vi det som en dansk opgave at præge udviklingen i EF på baggrund af det, vi kan blive enige om i Norden. Når så samtidig dette svarer til, hvad det danske samfund og det danske erhvervsliv har brug for, ser vi faktisk ingen grund til at vente.

Skal man karakterisere tendensen i det nye lovforslag i forhold til gældende lov må det blive noget i stil med større klarhed, flere detaljer og mange nyskabelser. Selvfølgelig er ca. dobbelt så lang i det nye. Jeg skal holde mig fra detaljerne og pege på nogle af de punkter, hvor der enten er store ændringer, eller hvor der er tale om problemer, hvor modstridende interesser står over for hinanden.

Mindstebeløbet for selskabskapitalen bliver 50.000 kr. Det er en femdobling i forhold til nu, men dette er ikke mere end en rent prismæssig ajourføring i forhold til niveauet i 1930, og denne forhøjelse ved vi allerede nu vil være utilstrækkelig i forhold til de krav, EF vil stille os over for. Måske burde vi derfor allerede nu overveje hensigtsmæssigheden af at gå op til f. eks. 100.000 kr., idet dette spørgsmål selvfølgelig skal ses i lyset af kravet om 30.000 kr. som mindstekapital i anpartsselskaberne.

Reglerne om selskabers stiftelse er skærpet med det formål at sikre den effektive indbetaling af kapitalen. Det vil nok også være af interesse her og der. Hele stiftelsesgrundlagets forsvarlighed skal også sikres. I øvrigt er der her som på så mange andre steder tale om proceduremæssige forenklinger, også for brugerne af aktieselskaberne.

På mange punkter øges offentlighedens indsigt i selskaberne. Således forslås det, at aktiebogen på selskabets kontor skal være tilgængelig for enhver. Dette er en meget vidtgående bestemmelse, og vi er klar over, at der i visse tilfælde måske nok kunne tæn-

[Poul Nielsen.]

kes forhold, der rimeliggjorde en anden formulering. Men aktionærerne, de ansatte og offentlige myndigheder må efter vor opfattelse under alle omstændigheder sikres adgang til disse oplysninger om virksomhedernes ejerforhold.

Regnskaberne skal offentliggøres, også koncernregnskaberne, og de skal være stillet op på en måde, der sikrer, at de er til at finde ud af. Der kunne måske godt være krævet endnu flere specifikationer af oplysningerne i regnskabet, og det vil vi naturligvis være villig til at se på i udvalget. Men jeg vil dog gerne pege på, at i praksis vil de foreslåede nye regler i sammenhæng med medarbejderrepræsentationen i bestyrelserne skabe en helt ny situation for de ansatte i erhvervslivet.

I forbindelse med disse krav om øget specifikation af regnskaberne vil der måske vise sig en noget, skal vi kalde det mindre positiv holdning her og dér. Men både medarbejdere, aktionærer og samfundet har krav på disse oplysninger, og vi kan kun trøste skeptikerne med, at kravene fra EF vil blive endnu skrappe.

Generalforsamlingsreglerne vil øge beskyttelsen af aktionærmindretal. I mange vigtige sammenhænge vil mindretal på kun 10 pct. få ret stærke beføjelser i retning af kontrol og prøvelse af flertallets afgørelser. Af hensyn til at øge sikkerheden ved at anbringe sine penge i aktier er disse skærper af mindretalsaktionærernes beskyttelse meget ønskværdige, og på baggrund af det problem, vi har her i landet med at få kapitalen hen i erhvervsaktiv anvendelse, må vi hilse disse nye regler velkommen. Vi tror også, at lønmodtagernes stilling som nye kapitalejere i forbindelse med økonomisk demokrati forudsætter regler af denne karakter i aktieselskabslovgivningen, og det gælder vel at mærke, uanset hvilke af de ØD-forslag, der i dag svirrer rundt i luften, man ser det ud fra. Alle aktier skal i fremtiden give stemmeret. Vi har ikke taget skridtet fuldt ud og sagt: ens stemmeret, men i stedet foreslået et muligt udsving fra 1 til 10. Men det afgørende skridt er hermed også taget, og vi mener, at det må være i alles interesse, at det bliver taget.

Kontrollfunktionerne skærpes også gennem styrkelsen af revisorerens stilling i sel-

skabet. Samtidig skærpes kravene til revisorerne, idet der skal statsautoriserede revisorer til alle større selskaber. Dette er et fremskridt både for aktionærerne, de ansatte, ledelsen og offentligheden.

I det hele taget må man efter et studium af lovforslagets bestemmelser — og det er i hvert tilfælde ikke noget, man sætter sig hen og læser, ligesom man læser Anders And — om kompetencefordelingen mellem bestyrelse, direktion, revision og generalforsamling faktisk tage hatten af i beundring for det fine system af gensidigt afbalancerende kompetencer, der her opereres med. Alt i alt vil det betyde et mere gennemsigtigt og klart forståeligt retssystem end hidtil. Vi skal være glade herinde i folketinget, når vi en sjælden gang får lejlighed til at arbejde med og forhåbentlig også vedtage lovforslag af denne kvalitet.

Det er ikke foreslået, at alle aktier skal været noteret på navn, idet først og fremmest hensynet til at bevare aktiernes værdi som omsætningspapirer har været afgørende. I nogle andre lande har man gennemført bestemmelser om, at aktierne skal lyde på navn. Det vil være en skønssag at afveje disse hensyn mod hinanden, og et skøn kan altid diskuteres, også i folketingets erhvervsudvalg.

I forbindelse med reglerne om likvidation indeholder forslaget nogle meget vigtige forbedringer, der vil muliggøre en langt smidigere procedure end den, virksomhederne i dag nemt kan blive tvunget ud i, og som ingen undtagen de, der får salær i forbindelse med likvidationen, har nogen reel fordel af.

Endelig vil jeg pege på bestemmelsen om medarbejderrepræsentation i selskabernes bestyrelser, som vil markere begyndelsen på en helt ny epoke i samarbejdet på arbejdspladserne. Det bør præciseres, at vi i socialdemokratiet ikke opfatter bestemmelserne herom i dette lovforslag som den endelige løsning på medbestemmelsesproblemerne. Skulle vi løse disse problemer alene gennem lovbestemmelser om repræsentation i bestyrelserne og øvrige besluttede organer i virksomhederne, måtte der jo langt mere vidtgående regler til end dem, der her foreslås. Der ville i så fald blive tale om noget, der godt og vel svarede til de regler, man har i Vesttyskland og andre lande. Men vor

[Poul Nielson.]

opfattelse er altså den, at vi hermed skaber et grundlag, der så videreudvikles på de enkelte arbejdspladser i takt med den voksende indflydelse, lønmodtagerne i kraft af deres medejendomsret via økonomisk demokrati vil få. Herved undgår vi at skulle stille en bestemt skabelon op, og vi undgår en masse komplicerede regler, hvilket også medfører den særlige fordel, at de regler om medarbejderrepræsentation, der her foreslås, kan virke rimeligt i praksis uden nogen dispensationsadgang.

Det bør understreges, at de to medarbejderrepræsentanter i bestyrelserne skal have samme rettigheder og pligter som de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Der er i debatten sagt noget om, at denne repræsentation vil kunne skabe problemer for dem, der bliver valgt. De vil skulle sidde på begge sider af bordet samtidig og den slags. Ærlig talt, mon ikke denne meget følsomme bekymring egentlig dækker over en faktisk uvilje imod selve sigtet med lovforslaget, nemlig at give lønmodtagerne en egentlig medbestemmelse i virksomhederne?

Gennemførelsen af dette lovforslag betyder en realisering af en gammel målsætning for arbejderbevægelsen, og vi er overbevist om, at det vil vise sig at være i alle parter interesse, når man først har prøvet det i praksis — ganske som det er gået på andre områder, hvor vi er gået forrest.

Det har naturligvis interesseret os, hvordan denne del af lovforslaget er blevet modtaget i offentligheden. Stort set har vi haft positive reaktioner, men der har også været det modsatte. Og selv om man ikke skal være så naiv at tro, at advokater først og fremmest beskæftiger sig med at vejlede folk i at overholde lovenes bogstav og ånd, må det alligevel give anledning til i hvert fald en spagfærdig kommentar her fra denne talerstol, når en advokat allerede nu ser det som sin interesse at føre sig frem med gode råd om omgåelse af de lovforslag, vi i dag har til behandling her. Men selvfølgelig er vi taknemlige for al den saglige støtte, vi overhovedet kan få i bestræbelsen på at udforme så gode og vandtætte lovbestemmelser som muligt, og det må vi så gøre.

Forslaget til aktieselskabslov er stort og kompliceret, men det vil være et meget stort fremskridt, at vi endelig får det vedtaget. Vi

håber på og tror på, at der vil skabes bred enighed i folketinget, når vi nu efter så mange års venten står over for at afslutte en udvikling, og jeg er meget glad for, at det kan ske på fællesnordisk grundlag.

Henning Andersen: Da mit partis ordfører, hr. Hans Kjær, desværre er forhindret i dag på grund af en ondartet halslidelse, har jeg lovet at påtage mig hans hverv.

Det meget omfattende og meget betydningsfulde lovkompleks, som vi i dag har til første behandling, har handelsministeren i sin fremsættelse opsummeret indholdet af i 3 hovedformål: for det første at nå til en stærkt tiltrængt modernisering af den selskabsretlige side af erhvervslovgivningen, for det andet at skabe grundlag for indførelse af medarbejderrepræsentation i de virksomhedsformer, der er omfattet af disse lovforslag, og for det tredje at gennemføre offentlig repræsentation i bankers og forsikringselskabers bestyrelser.

Hr. Knud Thomsen vil på min gruppes vegne behandle lovforslagene vedrørende forsikringsselskaber, banker og sparekasser og vil da for den naturlige sammenhængs skyld behandle den del af lovforslagene om aktieselskabslov og anpartsselskabslov, der vedrører medarbejderrepræsentation. Mine bemærkninger her ved første behandling vil således koncentrere sig om det, handelsministeren har benævnt moderniseringen af den selskabsretlige side af erhvervslovgivningen, som jo er hovedvægten i lovforslagene om aktieselskaber og om anpartsselskaberne.

Der er heri rigeligt stof endda, da det er så omfangsrige forslag, at den tid, der er til rådighed fra lovforslagenes fremsættelse til første behandling, næppe gør det muligt at dykke ned i alle de problemer, der måtte være. Imidlertid er det en kendsgerning, at der, hvad disse dele af lovkomplekset angår, er gået et ikke kun meget langvarigt, men også særdeles grundigt arbejde forud for lovforslagenes fremkomst. Det er mit indtryk, at dette arbejde af alle med speciel indsigt for langt den overvejende dels vedkommende vurderes endog særdeles højt. Men en konstatering heraf er selvsagt ikke ensbetydende med, at der ikke er dele af lovforslagenes indhold, endda særdeles vigtige dele, som må underkastes en nærmere prøvelse og afklaring under udvalgsarbejdet,

[Høning Andersen.]

der derfor vil blive omfattende og kræven-
de.

Allerførst trænger sig det spørgsmål på, om det nu overhovedet er et rimeligt tidspunkt for fremlæggele af så omfattende ændringer. Når et sådant spørgsmål med rimelighed kan rejses, skyldes det, at vort medlemskab af EF uundgåeligt vil medføre, at der inden for et overskueligt tidsrum igen skal gennemføres meget betydelige ændringer, når de igangværende bestræbelser for en harmonisering af selskabslovgivningen vil være klar.

Jeg har derfor megen forståelse for, at erhvervslivets organisationer, eller i hvert fald betydelige dele deraf, henstiller, at en så omfattende lovrevision udsættes, til der er afklaring af, hvad der som følge af den omtalte harmonisering vil blive det endelige lovindhold. Det lader sig jo ikke bestride, at en gennemførelse af forslagene nu vil sætte et vældigt administrativt apparat i gang, både arbejdskrævende og omkostningskrævende for de berørte virksomheder, og når så virksomhederne igen skal til det, må det føles som ressourcespild i en tid, hvor virksomhederne har nok andet at sætte kræfterne ind på.

Men selv med denne udtrykte forståelse kan jeg ikke skjule, at jeg må være enig med handelsministeren i, at netop reformen af aktieselskabslovgivningen nu har været ude for så mange udsættelser, at en ny udsættelse skaber tvivl om, hvorvidt der ikke stadig vil være uafklarede problemer, der så må ventes på.

Dertil kommer, at nyskabelsen, anpartselskaberne, formentlig vil have bud til et meget betydeligt antal af de virksomheder, der nu er etableret i aktieselskabsform, og i hvert fald vil få det, når de forventede krav i EF-lovgivningen til publikumsselskaberne står foran gennemførelse. Netop fordi der er tale om en nydannelse i dansk lovgivning, kan det være en afgjort fordel, at denne selskabsform får en rimelig tid til at blive indarbejdet i erhvervenes bevidsthed, inden de omtalte skærpede krav bliver en realitet. Ud fra den tanke vil det også være nødvendigt samtidig at gennemføre den nye aktieselskabslov på grund af den samordning, der er af de to lovforslag.

Der kan således anføres vægtige grunde både for en udskydelse et par år og for en snarlig gennemførelse. Når jeg er tilbøjelig til at lade de sidste grunde få den største vægt i min bedømmelse, sker det med en tilføjelse af, at endelig stillingtagen hertil må bero på udvalgsarbejdet, hvor vi forventelig får lejlighed til nærmere at stifte bekendtskab med erhvervenes begrundelse for ønsket om en udskydelse.

Noget ganske andet er så, om et udvalgsarbejde af den grundighed, som denne lovgivning både betinger og fortjener, kan færdiggøres i denne samling. Erhvervsudvalget er jo ikke ligefrem i stofnød i forvejen.

Jeg skal forsøge at samle mine bemærkninger om aktieselskabsforslaget i nogle hovedpunkter. For det første er der her tale om en ny systematisering med tilhørende tekniske eller juridiske ændringer, der dels bygger på mellemliggende udvikling, dels på gjorte erfaringer, eksempelvis ændringer i talstørrelser, der har sammenhæng med prisudviklingen, såsom forhøjelsen af minimumskapitalen fra 10.000 til 50.000 kr. og forhøjelsen af grænsen for krav om direktion fra nu 100.000 kr. til fremtidig 400.000 kr. i aktiekapital. Disse ændringer, der er motiveret i gjorte erfaringer, fjerner en del krav, som blot har ført til formelle løsninger uden reelt indhold. Det gælder således det hidtidige krav om mindst 3 aktionærer, som nu frafalder, så enmandsselskabet anerkendes som den realitet, det ofte er.

Den anden væsentlige gruppe bestemmelser i lovforslaget tager sigte på at sikre kreditorers og aktionærers, især minoriteters, interesser. Nu vil kreditorer, i hvert fald sådanne af en vis betydning, nok kunne sikre sig de nødvendige oplysninger, så det er i højere grad minoritetsaktionærer, der kalder på bevågenheden. Det er da også bestemmelser om større åbenhed, regnskabskrav og meget andet med dette sigte, der er noget af livsnerven i lovforslaget.

Spændvidden i detaljerne er meget stor fra skærpede krav til stiftelsesgrundlaget over specificerede krav til regnskab, revision og ledelse og til en generalklausul, som vi har i § 80, og hvor det slås fast, at selv en generalforsamlingsbeslutning kan være ulovlig, hvis beslutningen er åbenbart egnet til at

[Hanning Andersen.]

skaffe visse aktionærer eller andre en utilbørlig fordel på andre aktionærers eller selskabets bekostning.

Jeg skal om alt dette som hovedsynspunkt erklære mig enig i behovet for ændringer af begge de typer, jeg her har været inde på, de mere tekniske såvel som dem, der tager sigte på den større sikkerhed. Men jeg må tilføje, at der også er et vigtigt hensyn at tage til virksomhedernes konkurrenceevne, som ofte kan være lig overlevelses- evnen. Det kan være en vanskelig afvejning af disse ikke altid forenelige hensyn. Jeg skal pege på et par områder, hvor jeg umiddelbart synes at lovforslagets krav går unødigt langt.

Jeg tænker først og fremmest på kravet i § 26, stk. 2, hvorefter aktiebogen skal være tilgængelig for enhver. Det er for mig vanskeligt at forstå en rimelig motivering for dette krav, og faktisk synes det heller ikke søgt motiveret i bemærkningerne. Jo, det er anført, at denne udvidelse af offentlighed omkring aktiebogen findes rimeligt begrundet i offentlighedens interesse i at kende aktieselskabets ejerforhold. Men det mener jeg ikke er nogen reel motivering. Det er jo netop aktieselskabsformens anonymitet — et forhold, der endog karakteriserer selskabsformens navngivning i fransksprogede lande — der kan motivere udbyggede regnskabskrav og åbenhed herom, i hvert fald i selskaber, hvor aktierne er omsætningspapirer. Angriber man så også anonymiteten, hvor man må erindre sig, at der er fuld åbenhed om stiftere, ledelse osv., ja, så fjerner man en del af begrundelsen for regnskabskrav m.v. og angriber et af grundelementerne i selve selskabsformen. Findes der mon overhovedet anden begrundelse for bestemmelsen end tilfredsstillelse af rent menneskelig nysgerrighed?

Man kommer til at mindes tidligere tiders nyfigne gransken i skattelisterne. Heroverfor står, at kravet synes at indebære en direkte genvej for eventuelle spekulationsopkøb af aktier, når et selskab ønskes erobret. Det kan da ikke være en offentlig interesse at forbedre sådanne muligheder. Det vil være nødvendigt med en underbygget begrundelse for dette krav under udvalgsarbejdet, hvis jeg skal kunne overbevises.

Også skærpselskabet over for begrebet egne

aktier i § 48 stiller jeg mig noget skeptisk overfor. At det kan være nødvendigt med stramme regler for at hindre uønskelige misbrugsmuligheder, er én ting, men der kan da tjenes helt legitime fornuftige interesser for et selskab gennem en sådan erhvervelse. Det har netop begrundet de hidtil gældende muligheder med en begrænsning på indtil 10 pct. af aktiekapitalen og med særlige regnskabsbestemmelser. Mig bekendt er der aldrig her i landet konstateret nogen form for misbrug. Også en begrundelse for denne bestemmelse ønsker vi uddybet under udvalgsarbejdet.

Det vil være naturligt i sammenhængen også at nævnte den nye bestemmelse i § 67, der gør det til en ufravigelig regel, at enhver aktie tegnet efter lovens ikrafttræden skal give stemmeret. Samtidig bevares den variable mulighed for stemmевægtten, om end med et loft over muligheden for stemmeretsprivilegiet. Hvilken interesse søges nu dækket med ufravigeligheden om stemmeret? Aktieerhververen kan næppe tænkes at være ukendt med de vilkår, der er forbundet med aktiebesiddelsen.

Som før nævnt er grænsen for krav til en direktion foreslået forhøjet til 400.000 kr. Den samme grænse foreslås nu i § 51, stk. 2, at gælde for en bestemmelse om, at flertallet i bestyrelsen ikke må bestå af direktører. I en anden paragraf, § 56, er fastsat, at en direktør ikke må være bestyrelsesformand, her uden nogen økonomisk grænse. Der er i bemærkningerne henvist til det femte direktivforslag i EF, der bygger på en fuldstændig adskillelse mellem direktion og bestyrelse. Men ifølge Privatbankens fortræffelige lille EF-orienteringsblad, EF-kurér nr. 12, sker en sådan gennemførelse ikke uden sværdslag fra England, hvor man ikke kender den todelte ledelse og heller ikke ser nogen som helst fordel derved. I hvert fald forekommer det mig, at disse krav i en række tilfælde blot fører til formelle løsnin- ger ved stråmandsstillinger, hvilket man som før nævnt netop har søgt fjernet i andre forhold ved lovrevisionen.

Revisionen er tiltænkt en stærk central placering, vel nærmest af karakter som et helt selvstændigt selskabsorgan ved siden af direktion og bestyrelse. Også i bestemmelserne herom er der forhold, hvor disse revisionen tillagte vidtgående beføjelser kan fore-

[Henning Andersen.]

komme for vidtgående, eksempelvis bestemmelsen i § 33, stk. 2, om, at revisor skal afgive udtalelse om en eventuel konverterings forsvarlighed. Bestyrelsen, der jo også handler under ansvar, skulle vel synes mere kompetent til at stå for en sådan vurdering.

Lad mig understrege, at de punkter, som jeg her har trukket frem med en noget kritisk eller skeptisk holdning, ikke skal tages for udtømmende. Der er andre ting, vi vil tage op under udvalgsarbejdet, hvor vi vil være mere åbne over for de synspunkter, som forventelig vil blive fremført fra deputationer med ekspertise. Når dette er sagt, vil jeg dog understrege, at hovedlinjerne i lovforslaget er vi positive over for.

Forslaget om anpartsselskaber er som før sagt en nydannelse i dansk selskabslovgivning, som især tager sigte på virksomheder med en begrænset ejerkreds såsom lukkede selskaber og familieselskaber. Forbilledet er den selskabstype med begrænset ansvar, som kendes i de oprindelige EF-lande, og motiveringen for denne nydannelse er da også først og fremmest at finde i vor tilslutning til EF, derunder den omtalte harmonisering som forestår i EF af selskabslovgivningen med meget strammede bestemmelser for de egentlige aktieselskaber.

Lovforslaget følger i systematik og indhold forslaget til aktieselskabslov, men formalitetskravene er på en række punkter modificerede. Kapitalkravet er her minimeret til 30.000 kr., som ikke må repræsenteres af værdipapirer af karakter som aktier. Modifikationer gælder eksempelvis kravene til stiftelse og til kapitalforhøjelser. Vi møder 400.000 kr. grænsen igen, men jeg så må sige med modsat fortegn. Her er kravet om direktion ubetinget, medens krav om bestyrelse først indtræder, når nævnte grænse passerer i indskudskapital. En formel generalforsamling kan undværes, hvis alle anpartshavere er enige derom.

De regler, der sigter på kreditorbeskyttelse og minoritetsbeskyttelse, er i hovedtrækkene fælles med aktieselskabsforslaget;

dog er minoritetsbeskyttelsens grænse her sat til de 25 pct. som i den gældende aktieselskabslov mod 10 pct. i det nye forslag til aktieselskabslov. Det skal da nævnes, at i modsætning til den omtalte almene tilgængelighed for aktiebogen skal den tilsvarende anpartshaverfortegnelse alene være tilgængelig for anpartshavere, men ikke for udenforstående. Regnskabskravene er noget modificerede for såkaldte små selskaber, derunder også krav om årsberetning. Begrebet „små“ er defineret som en aktivmasse, der ikke overstiger 2 mill. kr., hvilket hurtigt kan nås, når et firma ejer fast ejendom. Vi vil se på dette forhold under udvalgsarbejdet.

Men ellers er reglerne om regnskabsaflægelse og offentliggørelse de samme som i forslaget til aktieselskabslov. Handelseministeren gør da også selv i fremsættelsen opmærksom på, at der på disse områder er lidt at vinde ved en overgang fra aktieselskab til anpartsselskab. Ministeren fremhæver som det vigtigste ved lovforslaget, at det ikke er de beskedne forskelle i forhold til det samtidige forslag til aktieselskabslov, men de forskellige der forventelig vil opstå, når den flere gange omtalte harmonisering skærper kravene væsentligt til de egentlige aktieselskaber.

Handelseministeren argumenterer ret så ivrigt i sin fremsættelse for de parallelle regler om offentlighed, men jeg må tilstå, at jeg ikke umiddelbart følger mig overbevist af argumentationens rigtighed i alle forhold. Netop her kunne konkurrencehensynet motivere en noget anden stilling, vel ikke efter de gamle kriterier med antallet af aktionærer, men måske snarere efter selskabets vedtægter om anparternes omsættelighed. Her kunne konkurrencemomentet vel have en anden afvejning i forhold til offentlighedens interesse.

Henvisningen til EF-følgelovens gennemførte bestemmelser, nuværende § 45, finder jeg ikke ganske holdbar, for sigtet er netop nu en særlig anpartslov. Når ministeren siger, at han ikke ser nogen grund til, at vi

[Henning Andersen.]

skulle inklude os på tilbageskridt, fordi visse andre lande ikke er nået så langt som vi, forekommer det unægtelig lidt søgt. Man kan vel med mindst lige så god grund hævde, at der ikke er nogen grund til, at vi skal give vore erhverv en ringere stilling i konkurrencen, end man gør i de andre EF-lande, hvor der mig bekendt ikke foreslås vedtagelse af tilsvarende bestemmelser for den slags virksomheder.

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke med disse bemærkninger vil låse vor stilling fast på forhånd. Tværtimod beklager jeg, hvis ministerens udtalelse om, at han ikke nærer tvivl om, at han ikke kan strække sig længe, skal tages for pålydende; netop for de afsnit af lovkomplekset, som jeg her har beskæftiget mig med, vil jeg anse det for en stor fordel for det berørte erhvervsliv, hvis vi kan nå et resultat med bred tilslutning. Netop med det sigte bør vi alle, også ministeren, være åbne for den argumentation, som vi utvivlsomt vil blive stillet over for under udvalgsarbejdet. Ingen kan være tjent med, at vi på forhånd låser os fast i disse spørgsmål.

Det vil være med dette åbne sind, vi fra mit parti vil deltage i udvalgsarbejdet om den del af lovkomplekset, som jeg her har beskæftiget mig med.

Per Federspiel: Aktieselskabslovsforslaget er jo resultatet af 15 års omhyggelige forarbejder, først i den danske aktielovskommission, der barslede med sin endelige betænkning i 1964, derefter i de nordiske aktielovskommissioner, må man vel sige, der kom med en betænkning i 1969, og derefter af den departementale bearbejdelse, som i mange henseender ikke har betydet nogen forbedring af de to sagkyndige kommissioners forarbejder. Endelig vil man se af ministerens fremsættelse og bemærkningerne til lovforslaget, at der er sket, om jeg så må sige, en sidste raffinering af produktet i handelsministeriet.

Ministeren nævner de to hovedmål med lovforslaget, dels at tilvejebringe en modernisering af den gældende aktieselskabslov fra 1930, dels at indføre medarbejderrepræsentation i visse selskaber, og det er navnlig disse to punkter, jeg skal beskæftige mig med.

Der er ubestrideligt ikke uvæsentlige forbedringer i det lovforslag, der nu foreligger. I og for sig kunne man leve med den aktieselskabslov, vi havde. Men ikke mindst de seneste års misbrug af aktieselskabsformen og aktieselskabsloven — og jeg vil bede hr. Poul Nielson om ikke at generalisere disse misbrug til advokatstanden som helhed — kan give behov for en stramning på forskellige punkter. Det er mit indtryk af lovforslaget, at denne stramning i og for sig ikke er opnået, men der er opnået visse andre fordele. Der opnås større åbenhed, større offentlighed omkring aktieselskaber, hvis disse bestemmelser gennemføres. Det har sin værdi ikke blot for kreditorer og aktionærer, for de kan i og for sig godt finde beskyttelse under den gældende lov. Men det har betydning, hvis disse bestemmelser virkelig får gennemslagskraft, idet man derved vil opnå, at interessen omkring aktieselskaber, interessen for investering i denne specielle erhvervsform, vil kunne populariseres, vil kunne gøres mere attraktiv og vil kunne gøre det muligt for ikke mindst småaktionærer at følge med i, hvad der sker i deres selskaber.

Det er ikke alle aktionærer, der har samme indstilling som en kioskejer, der plejede at møde op i et aktieselskab, hvor jeg sad i bestyrelsen, på hver generalforsamling som den eneste aktionær og hele tiden henførte til „vort selskab“. Der lå en vis stolthed i dette, og man kunne ønske, at denne tankegang bredte sig yderligere, så man virkelig fik en identitet imellem aktionærerne og selskaberne. En sådan identitet eksisterer i og for sig ikke i dag. Det er kun de sensationsprægede generalforsamlinger, der kan fremvise nogen som helst tilslutning.

Lad mig gøre nogle enkelte bemærkninger om de nyskabelser, der er, og navnlig de nyskabelser, der er sket på departementsplanet.

Der er bl. a. en bestemmelse nu om, at aktiebogen i et selskab skal være tilgængelig for enhver. Dette omtales i bemærkningerne med en henvisning til, at spørgsmålet har været indgående behandlet i en betænkning fra 1964 og i betænkningen fra 1969. Men man glemmer en ting i bemærkningerne. Jeg vil gerne fritage handelsministeren for ansvaret for dette, men jeg vil bede ham gøre vedkommende opmærksom på, at sådan kan

[For Federspiel.]

man ikke bære sig ad over for folketinget. Der står nemlig intet som helst om, hvad der står i disse kommissionsbetænkninger. De har på det bestemteste frarådet, at man gjorde aktiebogen tilgængelig for almindelige nysgerrige, dels fordi man derved kunne fremme spekulation, dels fordi man kunne fremme mulighed for angreb på selskaberne fra konkurrerende virksomheder, når disse uden videre kunne gøre sig bekendt med, hvor de bløde punkter var. Jeg vil meget anbefale, at denne bestemmelse udgår, og at man holder sig til kommissionsbetænkningens forslag om, at aktiebogen skal være tilgængelig for aktionærene og for offentlige myndigheder.

Lad mig her straks sige i denne forbindelse, at vi fra venstres side altid har set med den største interesse og velvilje på bestræbelserne for at få ejendomsretten til vores erhvervsvirksomheder udbredt til så vide kredse som muligt. Det har til stadighed været vort mål at gøre aktiebesiddelse i vore erhvervsdrivende virksomheder tiltrækkende både for sparere og for medarbejdere i virksomhederne for derved at gøre dem mere interesseret i virksomhederne.

Vi har kunnet iagttage en lang række eksempler på, at medarbejdere er inddraget i et samarbejde om selve virksomhedens ledelse under den ene eller den anden form, hvad enten det så er i udvidede samarbejdsudvalg, der jo ikke altid fungerer tilfredstillende, eller det ligefrem har været som medlem af selskabernes bestyrelse. Det har været til gavn for virksomhederne, til gavn for arbejdsklimaet, men det har været det, fordi det er sket ad frivillighedens vej og ud fra en gensidig forståelse. Jeg skal senere komme tilbage til bestemmelserne om medarbejderdeltagelse i bestyrelsesarbejdet, men jeg vil nævne her, at det er den linje, vi fra venstres side har fulgt. Jeg tror, det vil kunne bremse denne udvikling, som har fundet sine naturlige veje, hvis man ved tvang vil gennemføre unaturlige foranstaltninger, der går på tværs af erhvervslivets naturlige vækst.

Gennem hele dette århundrede har aktieselskabsinstituttet — bortset fra de enkelte misbrug, som vi kender — været inde i en sund og naturlig udvikling. Det skal ikke bestrides, at den gældende lovgivning på

enkelte områder er forældet, men mange af de ting, der nævnes i forslaget som ting, der nu kan tillades i fremtiden, og som man ligefrem gør folk opmærksom på, det er jo ting, der har været kendt, ting, som aktieselskaber selv ved generalforsamlingsbeslutninger eller i deres vedtægter har kunnet bestemme. Loven kunne utvivlsomt forkortes ganske overordentlig væsentligt.

Der er — navnlig under den departementale forberedelse af loven — kommet visse andre skønhedsfejl ind. Her sigter jeg navnlig til den stilling, man har givet revisorerne. Efter forslaget skal revisor afgive en selvstændig beretning til generalforsamlingen, og der tillægges revisor en mulighed for selvstændigt at indkalde generalforsamlinger i selskabet. Det siges ganske klart i motiverne til forslaget, at meningen er at gøre revisor til et selvstændigt selskabsorgan. Dette må vi fra vor side anse for ganske overordentlig betænkeligt. Der er i forvejen mange organer i et aktieselskab, men en revisor har den ganske bestemte opgave at være det organ, der varskor bestyrelsen, når der er noget, der er galt, noget, han bliver opmærksom på gennem sin granskning af regnskabet. Han har et ansvar over for bestyrelsen, og han er valgt af generalforsamlingen, således at der altså er en vis uafhængighed her. Det er hans opgave at følge direktionens overholdelse af selskabets vedtægt og selskabets budgætter og de bestemmelser, der er truffet af bestyrelsen. Men det er så sandelig ikke hans opgave at være en slags ombudsmand, der selvstændigt skal kunne gribe ind og blande sig i forhold, som han aldeles ikke er valgt til at beskæftige sig med. Jeg tror, det vil stille selskaberne uheldigt, og jeg tror navnlig, det vil sætte revisorerne i selskaberne i en ganske overordentlig skæv stilling, hvis revisor bliver understyret med en magt, som i virkeligheden ikke svarer til det ansvar, han har.

Den særlige bestemmelse om, at revisor skal aflægge en beretning, er ganske vist formuleret sådan, at der ikke kræves meget andet, end hvad der almindeligvis står i revisorpåtegningen på et regnskab, men det er jo muligt, at en revisor vil mene, han skal aflægge en helt særskilt redegørelse for sit syn på selskabet til generalforsamlingen. Nu har lovforslaget ikke, hvad der er en mangel, en bestemmelse om, at der på generalfor-

[Per Federspiel.]

samlingen skal aflægges en beretning om selskabets virksomhed af direktionen eller bestyrelsen. Det gør man i ethvert ordentligt selskab, og det kunne lige så gerne være nævnt i loven, men det er det ikke. Der er kun nævnt dette, at revisor skal aflægge en beretning — måske ganske kortfattet, men den skal aflægges. Det kan jo meget vel tænkes, at der opstår en konflikt mellem revisors beretning og bestyrelsens beretning. Bestyrelsen har sit ansvar over for generalforsamlingen, revisor har ikke noget som helst ansvar. Hvad skal det til, at han skal aflægge en særskilt beretning? Han skal gøre bestyrelsen opmærksom på ting, som han mener er forkerte i selskabet.

Der er andre ting, der savnes. En af begrundelserne for at stramme aktieselskabsloven har jo netop været, at man ville være sikker på at kunne gøre et ansvar gældende, hvis der var lidt skade på selskabet, på aktionærene eller på kreditorerne. Den domspraksis, vi har haft, så længe vi har haft aktieselskaberne, har jo været ganske overordentlig lemfældig, og kun i meget få tilfælde, hvor der ligefrem har foreligget bedrageri o. lign., har der været tale om at gøre bestyrelsen ansvarlig. Her kunne der utvivlsomt tiltrænges regler. Ikke sådan at folk ligefrem skulle blive forskrækkede for at deltage i aktieselskabers ledelse, men sådan at man gjorde det klart, at der var et selvstændigt ansvar af samme art som det, en egentlig selvstændig erhvervsdrivende har. En sådan bestemmelse mangler.

Jeg ved heller ikke, hvorfor bestemmelsen i den tidligere aktieselskabslov om, at bestyrelsen skal oprette en foretningsorden, er udgået. Det ville være et udmærket instrument til at fastslå, hvor bestyrelsens pligter ligger. I ordentlige selskaber findes en sådan foretningsorden. Den er ikke nødvendig i familieselskaberne og den slags, men det ville være rigtigt, at aktieselskabsloven havde en udtrykkelig bestemmelse om dette.

Der kunne nævnes adskillige andre punkter, hvor man i virkeligheden ikke har taget bestik af den udvikling, der har været på aktieselskabsoverdrevet, navnlig de misbrug, der fra tid til anden gør sig gældende, men det kan der jo være lejlighed til at behandle nærmere i udvalget.

Jeg er i og for sig enig med ministeren i, at der er ingen grund til at udsætte behandlingen af dette forslag af hensyn til de kommende EF-direktiver, hvis indhold man jo kender både på det regnskabsmæssige og på selskabsstrukturens område. Lovgivningen kan til sin tid tilpasses; der er i hvert fald ikke noget i dette forslag, som går direkte imod.

Forslaget indeholder en række bestemmelser om regnskaberne, som ikke fandtes i den tidligere aktieselskabslovgivning, og jeg tror, de vil blive hilst med almindelig tilfredshed. Der er visse ting, som kan kritiseres. Bl. a. er der en bestemmelse om — men ministeren har i forslaget sat det i parentes, og jeg ved ikke, om det er hensigten dermed at tilkendegive, at det er noget, der kan trækkes ud — at man i resultatopgørelsen skal angive selskabets omsætning. Det kan for mange selskaber være en overordentlig betænkelig ting og er ikke nødvendigt af hensyn til bedømmelsen af selskabets virksomhed. Ikke mindst i koncerner kan det være uhyre vanskeligt at adskille den interne koncernomsætning og den egentlige omsætning udadtil, men det kan vi også se nærmere på i udvalget.

Der er én ting, der savnes, hvilket underdrer mig. Der findes ikke noget krav om, at regnskabet — enten i en fodnote eller inden for linjen — skal oplyse om den latente skattebyrde, den skattebyrde, der opstår hos selskabet derved, at der jo ikke behøver at være overensstemmelse mellem det aflagte regnskab og det skattemæssige regnskab. Derved opstår der en række ubeskattede reserver, som det er meget væsentligt både for offentligheden, for aktiekøbere og også for selskabets kreditorer i en given situation at kende. Jeg tror, det er en af de forglemmelser, der har været, men det kan vi også komme tilbage til under udvalgsarbejdet.

Endelig kommer jeg til det sidste spørgsmål, nemlig spørgsmålet om medarbejderrepræsentation i bestyrelserne. Det er jo ikke noget, der kan hidse gemytterne så forfødelig op, for man har i forvejen samarbejde i en række virksomheder, men man må spørge sig selv, om lovforslagets bestemmelser indebærer nogen som helst løsning i relation til det behov, der er i virksomhederne for at skabe bedre arbejdsklima, for at skabe samarbejde mellem selskabets forskel-

[Fer Federspiel.]

lige organer. Hvad vil det egentlig indebære? Jeg forstår på bemærkningerne — der er egentlig meget lidt begrundelse både i bemærkningerne og i ministerens fremsættelse — at det egentlig nærmest er et prestigespørgsmål, at man gerne vil deltage i det, som med et fint ord kaldes beslutningsprocessen.

Nu er der jo ikke noget selskabsorgan, der er mindre egnet til at give arbejdstagerne, lønmodtagerne, en indflydelse end netop bestyrelsen, for hvad er bestyrelsens opgave? Den er at påse, at den daglige ledelse udfører sit arbejde ordentligt, at budgetterne holdes, at de dispositioner, der træffes, er fornuftige, og en sådan bestyrelse mødes måske en gang i kvartalet. Her kan det naturligvis være interessant for medarbejderne at være med, men dér, hvor medarbejderne har en direkte interesse både i at blive hørt og i at gøre deres indflydelse gældende, det er over for den daglige ledelse, dem, der, om jeg så må sige, har samme funktion i selskabet, som dagligt arbejder, den ene på kontoret, den anden på værkstedet, den tredje måske med at transportere varerne omkring. Det er de organer i selskabet, der har en fælles interesse og har en interesse i at skabe de bedst mulige arbejdsforhold.

Dermed være ikke sagt, at det ikke kan være meget praktisk, at medarbejderne fra tid til anden gør deres synspunkter gældende over for bestyrelsen, så bestyrelsen ikke er orienteret ensidigt fra direktionens side, men jeg tror, man vil stikke arbejdstagerne, lønmodtagerne, i selskaberne en narresut i munden ved at tro, at deltagelse i bestyrelsesarbejdet skaber nogen som helst form for medindflydelse. Tværtimod er det min ængstelse, at det vil spørre for den videre udvikling netop af det, jeg nævnte før, et samarbejde inden for virksomhederne, hvor de forskellige, der arbejder på samme tid med de samme ting, kan få lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende over for hinanden.

Dette lovforslag hænger naturligvis i høj grad sammen med spørgsmålet om økonomisk demokrati, og det vil nok være rigtigt, at dette lovforslag i hvert fald ikke på dette punkt gennemføres, før vi har en afklaring af, hvordan spørgsmålet om økonomisk demokrati vil blive løst. Men når ministeren

nu siger, at han ventter, der under den nuværende erhvervsudvikling i de kommende år vil blive stigende brug for aktieselskaber, så vil jeg dog alligevel advare og bede ham ikke bare lytte til enkelte organisationer, men lytte til, hvad der sker i erhvervslivet. Ængstelsen for at oprette aktieselskaber, ængstelsen for en udvikling, som ikke er i overensstemmelse med hele det klassiske aktieselskabsbegreb, kan meget vel føre til, at man finder andre organisationsformer. Jeg har i denne forbindelse ikke nævnt loven om anpartsselskaber, for den adskiller sig jo ikke fra aktieselskabsloven på anden måde, end at anparterne ikke kan børsnoteres, men det er højst sandsynligt, at hvis disse forslag presses igennem, så vil erhvervslivet i Danmark blive tvunget til at finde en helt anden struktur. Jeg tror, det ville være en ulykkelig løsning, for der ligger i denne spirende samarbejds mulighed mellem de forskellige implicerede i aktieselskaberne noget, der kan blive til virkelig gavn for dansk erhvervsliv, men der ligger det ikke, hvis dansk erhvervsliv ikke som hidtil har mulighed for at udfolde sig frit uden indblanding fra kredse, der ikke har været med til at skabe selve virksomhederne.

Nordqvist: Udarbejdelsen af forslaget til en ny aktieselskabslov har været en lang og kompliceret affære, og just som ministeren troede, at nu var der klar bane, måtte han erkende, at han havde glemt at tage arbejdsministeren i ed. Jeg skal imidlertid ikke i dag fordybe mig synderligt i de to ministerkollegers divergerende opfattelser, ikke mindst fordi det i hvert fald i dag stiller sig noget usikkert, om arbejdsministeren her i tinget kan skabe flertal for sit forslag om lønmodtagernes medejendomsret.

Vi har imidlertid på bordet fået et forslag, der, om end tilslutningen ikke er ubetinget, i hvert fald er et godt udgangspunkt for det positive udvalgsarbejde, der plejer at kendetegne erhvervsudvalget, som jeg håber vil nå frem til en lov, der vil vise sig at være et fortrinligt instrument for dansk erhvervsliv.

Når ministeren i sin fremsættelse antyder, at der også er tale om en tiltrængt modernisering, må det alligevel være tilladt at gøre en reverens for loven af 1930, der jo, sine mangler til trods, egentlig har fungeret ganske udmærket, selv om enkelte lidt for åben-

[Nordqvist.]

lyst har ikke alene benyttet, men også udnyttet loven. Når der skal revideres, skal det derfor heller ikke være med et tilbageblik på fortidens såkaldte finansskandaler, som næppe nogen lov havde kunnet forhindre. Den menneskelige fantasi er som bekendt i så henseende uden ende. Ændringerne skal ske, fordi der i det praktiske liv er behov for det, og ikke som led i en ideologisk, politisk kamp.

Den nytænkning, der kommer udefra, mener jeg derfor heller ikke skal sluges råt, men vurderes på baggrund af de vilkår, der er vore. Jeg er overbevist om, at erhvervslivet og ikke mindst industrien stiller sig overordentlig positivt og åbent over for en samfundsudvikling, der kræver åbenhed og medarbejderindflydelse, men man er måske lidt mere forsigtig med ikke at forcere en udvikling, der er i gang, og ønsker måske ikke at få påtvinget visse rammer, der kan være svære at få udfyldt, og som måske også i visse situationer kan medvirke til at save den gren over, vi selv sidder på.

Forarbejderne til lovforslaget har været formidable. Vi har haft en aktielovskommission, et lovudkast i 1966 og endnu et udvalg. Det er ingen hemmelighed, at de medvirkende ikke altid har været enige, og det er vel heller ingen hemmelighed, at ministeren på enkelte punkter kun er enig med sig selv. Men ud fra deisen, at den, der overvinder sig selv, er større end den, der indtager en stad, tror jeg, ministeren i udvalget i hvert fald vil prøve at forlige de åbenbare modsætninger, ikke mindst i erkendelse af, at det erhvervsliv, der skal leve med loven, trods alt taler med en vis erfaring.

Det har været drøftet, om tidspunktet nu var det rigtige for en gennemgribende revision. Ministerens ene udredningsmand, professor Gomard, er gået ind for, at man i denne omgang kun gennemførte en ændring af regnskabsreglerne, og dette standpunkt, der i øvrigt deles af panelets flertal, støttes jo af den kendsgerning, at EF-direktiverne om harmonisering af selskabsretten kun er i støbeskeen. Vedtager vi lovforslaget nu, medfører det altså, at ca. 25.000 selskaber med korte mellemrum skal ændre vedtægter eller omdannes til anpartsselskaber, en ikke ubetydelig arbejdsbyrde både for erhvervslivet og det offentlige, og jeg vil derfor gerne i

udvalget drøfte, om vi kan finde en anden procedure uden naturligvis at tabe målet af sigte. Ministeren ved jo såvel som vi andre, at stædighed ikke altid er en dyd.

I den forbindelse vil jeg gerne pege på et par problemer, som jeg mener er overvejelse værd. For det første dette, at det moderne samfund måske mere har behov for en kombineret skatte- og selskabslovgivning. Jeg tør ikke afvise, at den uendeligt tungt kørende skatteadministration kunne forenkles ad denne vej, ikke mindst hvis enmandsselskabet blev gennemført konsekvent.

Dernæst skulle vi gerne nå et resultat, der ikke medfører, at der bliver masseflugt fra aktieselskabsformen. Forslaget om anpartsselskaber, der jo ikke har nogen beløbsmæssig overgrænse, kunne i så henseende virke inspirerende, men der er også de såkaldte kommanditselskaber, der hverken hører hjemme her eller dér.

Jeg skal ikke fordybe mig i de mange nydannelser i forslaget, blot fremhæve, at det væsentlige centrerer sig i for det første medarbejderindflydelse, for det andet minoritetsbeskyttelse og endelig åbenhed. Her har lovforslaget i mine øjne sin styrke, men jeg håber ikke, ministeren tager det fortrydeligt op, når jeg hævder, at hans formulering på de nævnte punkter fortjener en seriøs debat i udvalget. Der skal imidlertid ikke herske tvivl om, at vi i det radikale venstre er særdeles positive over for de tre nævnte grundelementer, som vi mener i høj grad vil medvirke til både her og hisset at styrke tilliden til dansk erhvervsliv.

Ved udarbejdelsen af reglerne om medarbejdere i bestyrelsen har ministeren favnet vidt og demonstreret sit prisværdige demokratiske sindelag. For ham er alle lige, der stilles ikke andre krav end ansættelse og formentlig myndighed. Men den barske hverdag består som bekendt af andet end partitro socialdemokrater, og ministeren ved vel, at der findes modsætningsforhold mellem grupper af ansatte, arbejdere og funktionærer, over- og underordnede, for blot at nævne nogle.

Men skal ministerens formulering tages som udtryk for en vågnende forståelse for, at alle ansatte i realiteten bør have samme ansættelsesvilkår, så er jeg i hvert fald med på vognen. Inderst inde, og når jeg ikke er realist, kan jeg godt lide ministerens formu-

[Nørdqvist.]

lering, men jeg mener nu alligevel, at vi i udvalget nærmere må overveje, om vi løber ind i praktiske vanskeligheder. Selv om eneklte har den vildfarelse, at det at sidde i en bestyrelse blot er at ryge store cigarer og klippe kuponer, så er sandheden jo den, at skal virksomheden ikke gå al kødets gang, kræver det sin mand og også visse kvalifikationer.

I forbindelse med selskabsledelsen tages det første forsigtige skridt til at adskille direktion og bestyrelse, og vi er altså her på vej ind i EF's femte direktivforslag om en fuldstændig adskillelse. Det er et af de punkter, hvor jeg mener vi alvorligt bør overveje at afvente den endelige udformning af femte direktiv, bl. a. for at undgå nye ændringer til besvær for både erhvervsliv og myndigheder. Jeg ved, at ministeren har den opfattelse, at vi ved at vedtage lovforslaget nu har en mulighed for at påvirke udformningen af EF-direktivet. Selv om jeg fuldt ud anerkender ministerens store evne til at få tingene til at glide, så er jeg bange for, at dette er at spænde buen for højt.

Jeg røber ingen hemmelighed ved at afsløre, at just denne bestemmelse i visse kredse, nemlig i de såkaldte familieaktieselskaber, har givet anledning til dybe panderynker. Men jeg mener, at vi fordomsfrit bør vurdere det principielle spørgsmål, om aktieselskabsformen bør hæmmes eller beskyttes af samfundet. Er der en legitim interesse, kan det måske forekomme lidt kunstigt og formalistisk at besværliggøre ledelsesfunktionen.

Lovforslagets bestemmelser om minoritetsbeskyttelse er værdifulde, og mit parti accepterer helhjertet grundideen, ikke mindst fordi bestemmelserne udtrykker den sande demokratiske livsform, at den lille også har ret, at også et mindretal har et rimeligt krav på hensyntagen, hvis ikke demokrati blot skal være et formalistisk begreb, et ord, man slynger i hovedet på den ærede, men mindre modstander. I en tid, hvor der endog i denne sal udtrykkes den opfattelse, at demokrati ikke indebærer i det mindste et forsøg på at imødekomme selv store mindretal, er der grund til at takke handelsministeren for, at han inden for erhvervslivet kodificerer mindretallets ret og måske derved baner vejen for, at

denne, synes jeg, rigtige opfattelse af folkestyret kan trænge ind i andre og mere fornemme auditorier.

Det er åbenbart, at disse nye bestemmelser kan diskuteres i detaljer. Således er det ikke givet, at samme minoritetsprocent bør anvendes i alle relationer, og jeg skal ærligt indrømme, at jeg er noget betænkelig ved mindretallets ret til granskning. Jeg kan levende forestille mig en gruppe, der ønsker at overtage et selskab, og som igennem et krav om granskning kan fremkalde kursfald på Børsen for derefter at opkøbe aktierne til en beskedent kurs.

Da ministeren skrev sit lovforslag, var det vel bestemte og kendte aktionærer og mindretalsgrupper, han havde i tankerne. Arbejdsministerens førnævnte forslag kan, hvis ministeren har magt som agt, imidlertid let medføre, at alle, som er aktionærer i dag, om føje år kun har lovens minoritetsbestemmelser som redningsplanke. Sic transit gloria mundi.

Kravet om åbenhed af hensyn til samfundet, de ansatte, kreditorer og investorer har ikke i alle enkeltheder fået en form, der har givet bifald fra alle sider. Men regnskabsbestemmelserne er jeg meget tilfreds med. Linjen er, at det nu fastlægges, at der skal gives fuld information på en ensartet måde. Mange selskaber har i de senere år taget skridt hertil, men fremfor at anvende alle mulige forskellige faconer, finder jeg det rigtigt at indføre én metode, som gør regnskaber sammenlignelige.

I denne relation har jeg en ikke uvæsentlig indvending, idet koncernregnskaber også skal være offentligt tilgængelige. Umiddelbart forekommer det ikke indlysende rigtigt, at vi i denne lov gennemfører regler om koncernregnskaber, før vi har klarhed over, hvorledes disse problemer vil blive klaret i fællesmarkedet. Det forekommer mig nærliggende, at danske virksomheder derved blotlægges for udenlandske konkurrenter og spekulanter, og det er vel ikke ligefrem en ønskeposition.

Til åbenhed hører også bestemmelsen om, at aktiebogen skal være tilgængelig for enhver. Det vil sige, at enhver — også spekulanter — let og ubesværet kan finde ud af, hvor aktierne kan købes, og hvordan der skal sættes ind for at erobre magten i et selskab. Det er jo set før, og nu bliver det altså,

[Nørdqvist.]

hvis det går, som ministeren ønsker, endnu lettere at erobre et selskab med en beskedent indsats. Gomarpanelets indstilling var, at aktiebogen skulle være tilgængelig for aktionærer, men ministeren har altså fundet det rigtigt at servere denne „gefundenes Fresen“ for ikke mindst udenlandske kapitalinteresser, der jo ikke sædvanligvis spiller med pebernødder. Også dette vil det radikale venstre gerne drøfte med ministeren under udvalgsbehandlingen.

Jeg skal endelig omtale andre, men også væsentlige nydannelser, allerførst reglen om, at selskabets revisor skal kunne indkalde til generalforsamling. Man inddrager herved den kontrollerende myndighed på en ny måde, som det anføres i bemærkningerne, man markerer revisionen som et egentligt selskabsorgan. Under de fællesnordiske forhandlinger afviste man fra dansk side tanken, men departementscheferne blev enige om indkaldelsesretten uden at begrunde dette nærmere, og denne begrundelse efterlyser jeg da nu.

Jeg er noget usikker over for forslaget, som må drøftes i udvalget. Man må nemlig erindre, at ret i realiteten indebærer pligt, og at forsømmelse følger lig under visse omstændigheder kan være ansvarspådragende. Der er ingen anvisninger på, hvilke situationer man har tænkt på, og bestemmelsen kan i øvrigt let medføre, at revisionen bliver en slags overdirektion. En forsigtig direktion kan føle sig forpligtet til at spørge ikke alene bestyrelsen, men også revisionen, og omvendt kan en forsigtig revisor bremse den reelle handlefrihed. Da tanken er, at aktieselskabsformen fremover forbeholdes de meget store selskaber, er det rimeligt, at revisor får en stærk stilling, men det er nok et spørgsmål, om det ikke er at gå for vidt, når det direkte pålægges revisor at angive ledelsen over for generalforsamlingen, hvis denne ledelse i hans øjne har pådraget sig et ansvar. Revisor er jo ikke jurist, og et ansvar kan spænde vidt, over for lovgivning i al almindelighed, moms, kildeskat, lejeforhold og forholdet til medkontraahenter eller aktionærgrupper for blot at nævne nogle forhold. I øvrigt kan revisor selv pådrage sig ansvar, og vi skulle jo nødig havne i den situation, at hvervet som revisor blev så ansvars- og

byrdefuldt, at ingen — i en tid, hvor en evigt roterende finansminister giver revisorerne rigeligt at bestille — vil påtage sig hvervet.

Lovforslaget giver også nye regler om aktionærlån, om egne aktier, som altså ikke er lovlige, og om stemmeløse aktier; det er emner, som jeg skal lade ligge i dag. Der hersker ikke en entydig opfattelse af disse problemer, men jeg finder det rigtigt, at vi tager disse ting frem i udvalget, efter at vi nærmere har fået redegjort for erhvervenes synspunkter, der jo ikke helt stemmer med ministerens.

Som nævnt før legaliseres enmandsselskabet, også som anpartsselskab, og hvorledes dette vil udvikle sig, er svært at vurdere, men da de nugældende lidt mere behagelige skatteregler for selskaber skal anvendes, må man vel formode, at der bliver en vis tilstrømning.

Denne form for erhvervsvirksomhed rejser imidlertid et andet spørgsmål. Visse erhverv, f.eks. advokatvirksomhed og landbrug, kan i dag ikke drives i aktieselskabsform. Kan man fremover gøre det? De hensyn, der dikterer forbudet i dag, mener jeg ikke taler med samme vægt, når vi får enmandsselskabet.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om lovforslaget om anpartsselskaber, der jo stort set er skåret over samme læst som forslaget til aktieselskabslov. Formen, der er foreslået, vil formentlig også være brugbar selv for store familieaktieselskaber.

Offentlighed gennemføres ikke i samme omfang som for aktieselskaber, og ministerens begrundelse er, at i anpartsselskaber kender man hinanden. Men det er vel egentlig ikke dette kriterium, der skal være det afgørende for offentlighed eller ej. Der er enkelte bestemmelser i det sidstnævnte forslag, der forekommer lidt vel rigoristiske, men det er også et spørgsmål, der egner sig til udvalgsarbejde.

Må jeg til slut sige, at jeg finder, der er mange gode ting i begge forslag. Jeg har den opfattelse, at ministeren ikke kommer med et fait accompli, men at der tværtimod i udvalget vil blive lejlighed til en indgående meningsudveksling og debat. Dertil tilsiger jeg det radikale venstres positive medvirken.

Poul Dam: Flere af de tidligere ordførere har jo bemærket den lange forberedelsestid, vi har haft til dette lovforslag, og man kunne måske ud fra dette have ventet sig en juleaftenstemning — den aften, som for børn jo kommer så forskrækkelig sent. Jeg vil gerne bruge billedet, fordi der for mig foreligger en anden juleaftenstemning i det, dette at man pakker op og opdager, at det er en blød pakke. Det var ikke det, man havde regnet med. Der var ikke det inden i det meget papir, som man havde håbet på. Men det skal jeg komme tilbage til senere. Foreløbig kan jeg udtrykke glæde over, at vi altså er nået så langt, at lovforslaget ligger her; vi kan gå i gang med det omfattende udvalgsarbejde, som jeg naturligvis forudser.

Vi kan glæde os over, at en række af de ønsker, der er fremsat fra politisk side — og som også SF i årenes løb er kommet med — har ført til, at vi har fået en række udmærkede tekniske forbedringer af loven. Mens vi er ved glæden, kan jeg også nævne glæden over, at vi har fået anpartsselskabsloven. Det er efter min mening en nyttig nydannelse, som også giver muligheder for en mere præcis anvendelse af aktieselskabsbegrebet, end vi har haft hidtil.

Det er vanskeligt at arbejde med disse emner, fordi der er nogle grundsynspunkter, som er ganske uklare i debatten, ikke mindst hvis man er socialist eller i det mindste socialdemokrat. Spørgsmålet er nemlig: hvordan lovgiver man for et kapitalistisk samfund, når ens grundsynspunkt er, at dette kapitalistiske samfund har en række afgørende svagheder? Vi lever i en overgangstid, og naturligvis må man prøve på at få tingene indrettet bedst muligt i denne overgangstid. Men tilfreds med det, der bliver resultatet, er der store vanskeligheder med at blive.

Lad mig dog komme med et grundsynspunkt, som jeg mener må være anerkendt også ganske langt ind i de borgerlige partiers rækker, nemlig at erhvervslivet ikke mere er en privatsag. Det er ikke noget, der

eksisterer i sin egen lille sfære, det er noget, som er af ganske overordentlig stor samfundsbetydning, også i den forstand, at der må være et samfundsansvar forbundet med det. Ikke alene det smukke samfundsansvar, som man undertiden ser formuleret, at erhvervsfolk sandelig godt kender deres ansvar over for samfundet, men også dette, at samfundet, in casu politikerne, har et ansvar for erhvervslivet, for, hvordan erhvervslivet udbygges, og hvordan erhvervslivet benyttes over for borgerne.

Ud fra dette grundsynspunkt er der som sagt en række ting i lovforslaget, man kan glæde sig over. Vi får en betydelig større åbenhed og offentlighed omkring aktieselskaberne, først og fremmest på regnskabsområdet. Der er også en række regler, som endnu mere end hidtil kan forebygge misbrug. Jeg hørte nok, at en tidligere ordfører sagde, at det var vist ikke nødvendigt, for man kendte ikke eksempler på misbrug på et eller andet område, og så kunne man godt undvære en eller anden regel — jeg husker ikke, hvad det var for en. Nu er det jo ikke sikkert, at man får besked om alle misbrug. Der kan være nogle, der er så raffinerede, at det kun er de allermest implicerede, nemlig dem, der har fordel af det, der kender dem. Dertil kommer vel, at det er et godt gammelt dansk ordsprog, at man ikke skal vente med at kaste brønden til, til barnet er druknet. Jeg tror, det er rigtigt, at man forebygger også de tænkte misbrug. En række misbrug, som forebygges her, kender vi jo for øvrigt allerede meget vel.

Jeg synes, det er godt, at der er kommet koncernregnskabsregler, selv om jeg forstår, at visse af de borgerlige partiers ordførere er bekymrede over, hvad det kan føre til. Denne bekymring skal jeg komme tilbage til, den forekom mig overordentlig interessant.

Jeg synes også, det er godt, at revisorerne bliver placeret på en mere klar måde. Dette, at den statsautoriserede revisor, der jo i kraft af den lovgivning, vi har fået, næsten bliver en slags embedsmand, en mand med

[Poul Dam.]

et ganske særligt ansvar over for offentligheden, får en mulighed for at øve en selvstændig indsats, ikke blot som bestyrelsens mere eller mindre lydige tjener. Det forekommer mig at være godt og rigtigt. Jeg er altså her ganske uenig med f. eks. hr. Per Federspiel.

Jeg er glad for, at der er en regel om, at aktiekapitalen skal sættes op, men jeg mener nok, at de 50.000 kr. allerede nu er et forældet tal; vi skal mindst op på 100.000 kr., sådan som vi har foreslået fra SF's side tidligere. Vi kan vel gøre det så meget roligere nu, som der åbnes adgang til at om-danne mindre aktieselskaber til anpartsselskaber — en form, som på mange måder vil have fordele. Hvis vi kommer op på de 100.000 kr., er det jo også muligt, at vi undgår den efter vedkommendes skatteregnskab at dømme tabgivende praksis, som en enkelt — jeg understreger meget: en enkelt — kendt sagfører beskæftiger sig med, idet han sidste år anmeldte et aktieselskab i timen; ganske uden fortjeneste, naturligvis, ifølge hans skatteregnskab. Det bliver lidt sværere, og måske vil aktieselskabs-registret så få lidt bedre tid til at tage sig af sine mere væsentlige opgaver.

Af de tekniske spørgsmål er der i øvrigt kun ét, jeg skal omtale, og det er spørgsmålet om aktiers notering på navn. Jeg mener, at det rigtige må være, at en sådan notering på navn bør være obligatorisk. Det er det eneste, der giver den fornødne kontrol, dels med, hvem der egentlig står bag et aktieselskab, dels — men det vedrører naturligvis en anden minister end handelsministeren — med, hvem der ejer aktierne og burde have dem opført på deres selvangivelse og eventuelt også have udbyttet opført på den samme selvangivelse.

Det er blevet sagt, at anonymiteten var noget meget vigtigt for et aktieselskab, og at det lå i selve selskabets begreb. Jeg tror ikke, det er rigtigt, at anonymiteten er med til at styrke tilliden til aktieselskabsformen blandt borgerne som helhed i vore dage. Jeg tror tværtimod, at dette anonyme er noget af det, som gør, at mange mennesker føler, at aktieselskaber er noget uformeligt, noget ukontrollabelt, noget, som man ikke kan have virkelig tillid til.

Op så er det vel for resten sådan, at hvis

vi ikke får alle aktier noteret på navn, bliver reglen, den forkætrede regel om, at aktiebogen skal være offentlig tilgængelig for alle, temmelig illusorisk. Det er en regel, jeg godt kan lide, ikke alene fordi jeg er i besiddelse af almindelig nysgerrighed — den almindelige nysgerrighed, som tidligere ordførere anså som den væsentligste årsag til, at man gerne ville se en aktiebog. I parentes bemærket kan jeg sige, at jeg tror, der ville være megen nytte i, at vi genindførte skattebøgerne; det er ikke alene almindelig nysgerrighed, man ville tjene med det, men også en bedre skatteligning. Jeg tror, der er så megen reel politisk interesse i, hvem aktieselskaberne i virkeligheden er, at det er en helt legitim offentlig interesse, at aktiebøgerne er offentlige. Aktieselskaber er jo ikke privatforetagender, det er institutioner, som opfylder vigtige funktioner i vores samfundsliv, og som derfor også bør underkastes kontrol.

Nu blev der hertil sagt, at en sådan offentlig aktiebog jo kunne medføre en øget risiko for, at der skete kup, at man altså overtog aktieselskaberne ved, at man fandt en aktiepost, som man kunne erhverve sig, og så kunne man altså få magten i selskabet. Jeg var meget interesseret i at høre det, som jeg tror både den konservative ordfører, venstres ordfører og den radikale ordfører talte om på dette område; det var nemlig et skræmmebillede af kapitalismen, som vi andre slet ikke tør komme frem med mere, fordi vi altid får at vide, at kapitalister er da virkelig nogle pæne mennesker, nogle får i fåreklæder. Men her får vi altså af 3 politikere, som må formodes at have god forbindelse i de kredse, at vide, at det er ulve i fåreklæder. De går omkring glubende og læser aktiebøger for at opsluge stakkels små danske selskaber — ja, små i sammenhæng med den store onde verden, den store onde udenlandske verden, dette EF, der er befolket med „udenlandske spekulanter“ — det tror jeg var formuleringen fra en af ordførernes side. Det er rigtigt, sådan kan man godt se på det, og jeg er meget glad for denne beskrivelse, jeg her har fået af sagskundskaben. Således er altså kapitalismen; vi kan nu fungere videre efter dette udgangspunkt.

Arbejdsdeling er jo vældig godt, og jeg kan altså slippe for at sige noget som helst

[Poul Dam.]

ondt om kapitalister. Alle de kapitalister, jeg kender, er meget rare og fornuftige og udmærkede mennesker, som slet ikke kunne tænke sig noget sådant. Men hr. Per Federpiel og andre kender altså andre.

Derpå kommer jeg til det, der for mig er det bløde i pakken, nemlig hele arbejdstagerrepræsentationen. Jeg ved godt, at der sprogligt ikke er noget at gøre ved det, men jeg bliver så bekymret, hver gang jeg hører ordene arbejdsgiver og arbejdstager, for det lyder, som om arbejde er noget, arbejdsgiveren skænker veldædigt til et menneske, der modtager arbejde som en nåde. Jeg mener, at den, der giver arbejdet, det er den, der udfører arbejdet. Men nu har vi altså sprogbrugen. Måske skulle vi prøve på en gang imellem at anvende nogle andre udtryk.

Vi får altså nogle regler her om, at i aktieselskaber, der har haft mindst 50 arbejdstagere ansat gennemsnitligt inden for de sidste 3 år, kan der vælges 2 repræsentanter til bestyrelsen. Reglen gælder naturligvis ikke filialer af udenlandske aktieselskaber, og det vil sige, at en lang række aktieselskaber, der i realiteten er filialer, hurtigst muligt kan sørge for at nedlægge sig selv og etablere sig som filialer fra andre lande. Så er den gruppe væk.

Dernæst er det sådan, at halvdelen af arbejdstagerne skal deltage i afstemningen, for at de får repræsentanter. Det er jo et smukt demokratisk krav. Jeg vil ikke råde regeringen til at prøve at indføre dette i universitetets styrelseslov, så ville man få ballade. Der er en række andre steder, man heller ikke bør indføre det. Jeg ved godt, vi har reglen her i folketinget, det kan en gang imellem være svært af fremskaffe. Men hvordan vil man egentlig gennemføre dette i aktieselskaber, hvor arbejdstagerne er spredt ud over et ganske stort område? Vi har f. eks. nogle ganske vigtige virksomheder, der er organiseret som aktieselskaber, nemlig vore rederier, hvor arbejdstagerne befinder sig rundt omkring på de syv have. Hvordan vil man etablere en afstemningsprocedure, der kan gennemføres effektivt, og som sikrer, at man får foretaget disse valg? Vil realiteten her ikke være den, at man ikke når op på de 50 pct., og at der altså ikke kommer nogen arbejdstagerrepræsentanter i de pågældende bestyrelser?

Man kan rejse det spørgsmål, om de 50 medarbejdere er et rimeligt tal. Det kunne være, lønsummen var et bedre grundlag; det kunne også være, at der var en række virksomheder med færre end 50 arbejdstagere, hvor det var en vældig god form. Jeg ved godt, at man kan bestemme i vedtægterne, at man skal have arbejdstagerrepræsentanter, og vi kan da håbe, at organisationerne vil lægge et pres på en række virksomheder, så de kan få indført sådan noget i vedtægterne, men det er jo kun en smuk drøm, som vi så udmærket ved.

Hvad skal disse udmærkede arbejdstagerbestyrelsesmedlemmer så foretage sig? Ja, det er klart, at de er underkastet en tavshedspligt. Denne tavshedspligt er ganske omfattende, og spørgsmålet er, om de nogen sinde får lov at fortælle dem, der har valgt dem, noget som helst om, hvad de laver, eller om de kun får lov at fortælle dem det, som handelsministeren ifølge § 178 kan bestemme at arbejdstagerne skal have som orientering. Der kan meget let opstå en tillidskløft mellem arbejdstagerrepræsentanterne i bestyrelserne og dem, der har valgt dem. Det er et alvorligt og reelt problem.

Desuden er de inhabile på en række områder. Det fremgår af § 58 og de dertil hørende bemærkninger. De er lige så inhabile som alle andre bestyrelsesmedlemmer, kan man indvende. Ja vel, det er de, men de har jo en ganske særlig position, fordi de repræsenterer hele arbejdskraftsiden i virksomheden. Det vil sige, at de er medlemmer af bestyrelsen, når det drejer sig om en række spørgsmål vedrørende produktionstilrettelæggelse og arbejdstilrettelæggelse og meget andet, men de har ingen muligheder for at øve nogen indflydelse i samme øjeblik, det drejer sig om arbejdskraftens forhold, dér er de inhabile. De kan ikke deltage i beslutninger, som vedrører forhandlinger med organisationerne, hverken arbejdsgiverorganisationerne eller lønmodtagerorganisationerne. En ganske væsentlig del af det, en virksomhed beskæftiger sig med, er altså på forhånd fjernet fra disse bestyrelsesmedlemmers interesseområde, og spørgsmålet er: hvad er det så værd, at de har noget at gøre med resten af sagen?

I Tyskland, har jeg forstået, er det sådan, at der netop er garantier for, at visse forhold, der vedrører arbejdskraften, kun kan

[Poul Dam.]

gennemføres, hvis arbejderrepræsentanterne er indforstået med det, altså at de netop har en særlig habilitet på disse områder.

Det er for mig at se en interessant start på en begyndelse til en indledning til noget, der engang kan blive lønmodtagerindflydelse. Foreløbig ligner det vældig meget en narresut, og jeg bemærkede da også, at hr. Per Federspiel med sin ekspertise ikke kunne blive ophidset over det. Det kunne ikke hidse gemytterne op, sagde hr. Per Federspiel. Naturligvis ikke, for der er ingen risiko for nogen reel lønmodtagerindflydelse på denne måde. Hr. Per Federspiel sagde også — og det er jeg ikke helt uenig med ham i — at den form, man her har valgt, snarere kunne komme til at spærre for en videre udvikling af samarbejdet. Jeg tror, dette er noget, vi skal se meget grundigt på. Man kunne i denne forbindelse også erindre sig, at hr. Nordqvist talte om, at ikke alle i dette land er partitro socialdemokrater. (*Afbrydelse af handelsministeren* [Erling Jensen]). De fleste, mener handelsministeren. Men det er vel væsentligere at bemærke, at et forslag bør understrege det interessefællesskab, der er og bør være mellem alle lønmodtagere, og det er en af de få gode ting, jeg kan sige om det, at man ikke har delt det op i grupper, men netop har ladet lønmodtagerne være en helhed.

Flere ordførere har været inde på nogle EF-hensyn, som jeg skal lade ligge. Jeg mener ikke, man behøver at vente på det ene eller det andet eller tredje eller fjerde eller femte EF-direktiv, og hvis man kan påvirke udviklingen i EF, så er det jo godt. Det var der jo en række af fortalere for EF der lovede os; det var jo derfor, vi skulle ind, for at påvirke udviklingen. Lad os så håbe det. Men drejer det sig om lønmodtagerindflydelsen, så skulle vi gerne have noget mere at påvirke EF med end her.

Dette lovforslag betegner altså et fremskridt, men jeg tror ikke, vi kommer uden om, at fremskridtene skal være langt større, for at vi virkelig kan få lønmodtagerne til at føle sig medansvarlige, og for at vi virkelig kan få et erhvervsliv, som er samfundsorienteret, og som virkelig tjener alle grupper, både kapitalens og arbejderens interesser.

Handelsministeren (Erling Jensen): Det vil nok føre for vidt på denne tid af eftermiddagen og med den overvældende interesse, som sagen har vakt, at gå i detaljer med halvanden times indlæg. Jeg vil prøve at koncentrere mig om det, jeg anser for overordentlig væsentligt i denne lovgivning: problemerne omkring åbenhed og offentlighed, problemerne omkring medarbejderrepræsentation, spørgsmålet om mindretalsbeskyttelse og spørgsmålet om den tidsmæssige gennemførelse af denne lovgivning. Det er også de problemer, der har været fremherskende i ordførernes indlæg.

Jeg skal måske allerførst sige, at jeg har grund til at takke for en stort set velvillig modtagelse, idet jeg erkender, at velviljen ligger forskellige steder, men det tyder jo også lidt på, at vi ikke har været helt uheldige i en formulering, der kan interessere størstedelen af medlemmerne i denne sal.

Når det drejer sig om åbenhed og offentlighed, takker jeg alle ordførere uden undtagelse for deres understregning af, at lovforslaget på dette område er et meget væsentligt fremskridt.

Hr. Poul Nielson nævnte den større klarhed og de flere tilgængelige oplysninger. Hr. Henning Andersen nævnte, at den større åbenhed var livsnerven i hele dette lovkompleks. Jeg bemærkede godt, at både han og senere ordførere havde visse begrænsninger i dette åbenhedsønske. Det gælder aktiebogens tilgængelighed, det gælder spørgsmålet om ledelse o. lign., men ikke desto mindre tror jeg, jeg har lov at sige, at der i almindelighed er en positiv holdning over for, at vi ligesom får lukket op og skabt en gennemsigtighed i aktieselskaberne, som der er behov for. Hr. Per Federspiel sagde det på den måde, at åbenhed og offentlighed er af værdi for interessen for erhvervsudviklingen og for erhvervsaktiviteten, og det er jeg enig i. Derfor beder jeg også om, at man ikke beskærer denne åbenhed og offentlighed så meget, at offentligheden ikke rigtig tror på offentligheden.

Jeg bemærkede hr. Per Federspiels modvilje både mod aktiebogens offentlighed og mod revisorernes udvidede stilling. Jeg er da helt parat til både på dette og på mange områder at diskutere problemerne i udvalgsarbejdet. Jeg vil nok sige, at jeg anser revisorernes stærkere placering i aktieselska-

[Handelsministeren.]

berne for noget overordentlig værdifuldt, som jeg meget nødigt så indskrænket.

Det blev nævnt også af hr. Per Federspiel, at de nye regnskabsregler i øvrigt var et gode. Hr. Per Federspiel troede, at når vi havde sat begrebet „omsætning“ i parentes, var det, fordi vi var sindede at tage det ud. Jeg fik det indtryk af den senere drøftelse her, at der er andre, der mener, at parentesen er sat, for at området for, hvad der skal ind i denne specifikation, kan udvides inden for parentesens rammer, og begge opfattelser drøfter jeg meget gerne. Herunder kan vi også drøfte det af hr. Per Federspiel selv foreslåede, om man kan finde former for at markere den kommende skattebyrde eller den allerede pådragne skattebyrde i regnskabet.

Hr. Nordqvist nævnte i forbindelse med åbenheds- og offentlighedsproblematikken, at dette lovforslag har sådanne kvaliteter, at det på dette område fortjener seriøs debat, og jeg mærkede mig også hr. Nordqvists glæde over, at vi gennem en bevidst metode gør regnskaberne sammenlignelige. Jeg indrømmer blankt, at jeg så ikke forstår, at hr. Nordqvist stopper ved koncernregnskaberne. Jeg ved godt, det skyldes den EF-situation, som især hr. Nordqvist og hr. Poul Dam diskuterer, men jeg må sige, at forslaget på dette punkt forekommer mig umiddelbart logisk: er det rigtigt over for det enkelte aktieselskab, så er det dobbelt rigtigt dér, hvor problematikken i virkeligheden kommer til at ende.

Jeg er helt enig med hr. Poul Dam i hans bemærkninger om, at erhvervsliv ikke er nogen privatsag. Det tror jeg nu i og for sig vi alle er, så jeg mener ikke, hr. Poul Dam kan tage patent på denne betragtning. Der er i dag et nøje samspil mellem erhverv og samfund, og det skal der være i begge gruppers interesse.

Hr. Poul Dam var i forbindelse med åbenheden og offentligheden også inde på, at aktier burde noteres på navn, og havde i den forbindelse nogle bemærkninger om skattepligten. Jeg mener at vide, at vi stort set har løst skattespørgsmålet, netop når det drejer sig om aktier, forlods og uden navnenotering, men jeg vil alligevel drøfte denne problematik senere, ligesom jeg også gerne drøfter spørgsmålet, om vi med hen-

syn til aktiekapitalens størrelse skal højere op end den femdobling, der foreslås nu, og den næsten fordobling, der er sket i forhold til det senest kendte kommissionsforslag.

Når det drejer sig om medbestemmelsen, om lønmodtagernes repræsentationsret i bestyrelserne, så forstår jeg, at det konservative folkeparti vil gemme sine hensigter, indtil vi kommer til behandlingen af de næste lovforslag, og jeg må koncentrere mig om de andre partier. Hr. Poul Nielson ville gerne kippe med flaget, netop fordi der foreslås indført en lønmodtagerrepræsentation med nøjagtig samme rettigheder og pligter i bestyrelsen som alle andre. Hr. Poul Dam ville stort set det modsatte. Han var også glad for lønmodtagerrepræsentationen, men fandt, at lønmodtagerrepræsentanterne burde være underkastet særregler. Jeg har den opfattelse, at lønmodtagerrepræsentanter opnår den stærkeste placering, den største respekt og den største anerkendelse ved på alle områder, hvor det overhovedet er muligt, at være i nøjagtig samme situation som andre bestyrelsesmedlemmer, og det er hovedmotiveringen bag de formuleringer, der her foreligger.

Hr. Per Federspiel gav hr. Poul Dam lidt argumentationsbaggrund ved at nævne, at dette næppe voldte store problemer. Jeg tror ikke, hr. Poul Dam behøver at tage det til sig med den valør, for jeg tror i og for sig, hr. Per Federspiel har ret på en anden måde, end det måske blev sagt, nemlig på den måde, at i overordentlig mange — hvis jeg må sige det — moderne erhvervsvirksomheder er samarbejdet mellem lønmodtagere og virksomhedsledelse på en række konkrete områder uden for de direkte interessemod-sætningers område nået så langt, at jeg mener at vide, at ganske mange industriledere og moderne bestyrelsesmedlemmer i erhvervslivet er af den opfattelse, at bestyrelsesrepræsentation er et led i en samarbejdsudvikling, de gerne ser. Jeg er enig med dem, og derfor er jeg måske ikke slet så enig med hr. Per Federspiel. Det bliver en diskussion mellem hr. Per Federspiel og mig om, hvem der er mest på bølgelængde med den øjeblikkelige erhvervsudvikling, måske især hos den lidt yngre generation, der til gengæld nok tegner en stadig større del af den moderne erhvervsudvikling.

Jeg er bestemt ikke uenig med hr. Per

[Handelsministeren.]

Federspiel, når han nævner, at det daglige samarbejde med direktionen fortsat er noget helt afgørende. Men jeg håber da heller ikke, at hr. Per Federspiel har set for sig, at bestyrelsesrepræsentationen skulle erstatte dette samarbejde, men tværtimod at den skulle supplere det.

Hr. Per Federspiel gik nu på ét område meget langt ud i sin argumentation imod repræsentationen, og det bemærkede hr. Poul Dam åbenbart ikke, for hr. Per Federspiel endte med at sige, at man bl. a. ved en foranstaltning som denne kunne tvinge erhvervslivet til andre former. Det anser jeg for helt utænkeligt, og det er helt i modstrid med de samtaler, jeg har haft med erhvervsfolk, også erhvervsfolk fra ganske store virksomheder.

Hr. Nordqvist nævnte i forbindelse med repræsentationsretten, at handelsministeren syntes at være i besiddelse af et besværligt demokratisk sindelag, og den tillids erklæring takker jeg for. Det håber jeg vitterlig at jeg er, jeg anser demokrati for noget overordentlig besværligt, men stadig væk lige rigtigt. Det er rigtigt, at der findes modsætningsforhold, men netop derfor er jeg enig med hr. Poul Dam i, at det gælder om at formulere en lovgivning, som giver lønmodtagerrepræsentation på tværs af mulige grupper og ikke lovgiver for en gruppeopdeling af lønmodtagerne, når de i denne situation skal optræde som en samarbejdsgruppe og ikke som en række faglige grupperinger.

Endelig havde hr. Nordqvist nogle enkelte bemærkninger om de kvalifikationer, der kræves af bestyrelsesmedlemmer. Det er jeg enig med ham i; men jeg er også af den opfattelse, at der findes ganske gode kvalifikationer hos mange af de mennesker, der i dag befinder sig på vore arbejdspladser som lønmodtagere, også kvalifikationer, der kan tilføre en bestyrelse det supplement af konkret daglig viden om, hvad der sker på virksomheden, som måske ikke altid forefindes i en bestyrelse af vore dages sammensætning.

Hr. Poul Dam nævnte, at netop lønmodtagerrepræsentationen var, som han sagde, det bløde i pakken. Også den vurdering takker jeg for; jeg har altid forstået, at bløde pakker var de fornuftbetonede pak-

ker, og jeg har ikke det mindste imod, at dette er en fornuftbetonet løsning.

Jeg har heller ikke noget imod, at hr. Poul Dam antyder, at dette er en start på noget. Jeg har som hr. Poul Dam været aktiv i socialistiske partier i det meste af min levetid, og jeg har altså indtil i dag ligesom hr. Poul Dam, nået 0,00 pct. lønmodtagerrepræsentation. Når jeg i løbet af de kommende 3 måneder får 2 lønmodtagerrepræsentanter ind, er jeg ikke helt så ulykkelig over dette resultat, som hr. Poul Dam muligvis vil være. Men det er måske, fordi det er foreslået af mig og mit parti og ikke af hr. Poul Dam.

Jeg vil godt nævne, at hr. Poul Dam har ret, når han siger, at det gælder f. eks. ikke filialer. Nej, det gælder kun, hvor der er et selskabsretligt grundlag. Altså, kan man nedlægge sig selv og gøre sig til filial? Ja, det kan man godt. Men hvis hr. Poul Dam på den ene side har ret i, at dette ikke er så stort, som det burde være, så er det en lidt kraftig katastrofeteori at tilføje til vurderingen af dette indhold, og jeg tror, den rammer ved siden af i forhold til dansk erhvervsliv taget i almindelighed.

Så nævner hr. Poul Dam, at det kan være svært at få halvdelen af lønmodtagerne på en virksomhed til at stemme for noget sådant, og det kan vi have hver vor mening om. Jeg har gennem mange år haft ganske nær kontakt med faglige organisationer, med deres tillidsmænd og deres medlemmer, og jeg tror altså ikke, det bliver så svært at få dem til at interessere sig for noget, som de selv hele tiden og uden modsigelse har markeret at de var interesseret i.

Jeg har nævnt hr. Poul Dams ønske om at ændre på ligestillingen, og dér har jeg altså nogle andre holdninger.

Jeg lagde godt mærke til, at hr. Poul Dam fremhævede EF-landet Tyskland som det land, vi skulle tage motiverne fra. Jeg beklager, at jeg har tilladt mig at tage motiverne fra nordisk samarbejde, nemlig fra Sverige.

I spørgsmålet om minoritetsbeskyttelse tror jeg, vi kan sige med indbyrdes glæde, at der er en fuldstændig tilslutning fra alle sider til den minoritetsbeskyttelse, der er foreslået, og som vil skabe øget interesse omkring aktieselskaberne og deres aktivitet.

[Handelsministeren.]

Det sidste punkt, jeg skal beskæftige mig med, er spørgsmålet om denne lovgivnings gennemførelse. Allererst bør jeg sige, at jeg er helt enig i, at disse lovforslag skal have den fornødne tid til en overordentlig grundig udvalgsbehandling. Jeg vil da også sige, at det er mit indtryk, at det erhvervsudvalg, der formentlig skal behandle disse lovforslag, jo netop har gjort sig overordentlig megen umage for at „time“ sin arbejdsindsats således, at man har og får en grundig tid.

Men når alle ordførere markerer, at denne lovgivning er blevet fulgt med dyb interesse af alle her i salen og udenfor i de sidste 15 år, så må jeg have lov at sige, at vi møder, de fleste af os, med overordentlig god forkundskab til, hvad der skal ske omkring denne lovgivning. Der er nok ikke så forfærdelig mange problemer, der vil være denne sal ubekendte, og derfor får vi nok — og forhåbentlig — en flyvende start.

Jeg har bemærket mig, at den eneste, der i dag var skeptisk over for denne lovgivnings gennemførelse i denne samling eller i hvert fald i løbet af en korttidsperiode, var hr. Nordqvist, og det var hovedsagelig, fordi hr. Nordqvist ønskede at kombinere andre spørgsmål ind i lovgivningen, spørgsmålet, om vi skulle have en kombineret selskabs- og skattelov, spørgsmålet, om vi burde interessere os for andre selskabsformer, spørgsmålet om de kommende EF-direktiver set i forbindelse med adskillelsen af bestyrelser og direktion m. v.

Det er min bestemte opfattelse — og jeg er blevet bestyrket overordentlig meget af de bemærkninger, alle andre ordførere har gjort — at vi nu i 15 år med mere eller mindre kraftige undskyldninger har forhindret, at et dynamisk erhvervsliv har fået en dertil svarende erhvervslovgivning. Det mener jeg ikke vi har lov til fortsat. Jeg mener ikke, vi kan tillade os nu at finde nye undskyldninger, som ikke er aktuelle; vi står ikke over for en lynhurtig gennemgang af de EF-direktiver, der ikke allerede er gennemført, snarere tværtimod. Jeg mener ikke, vi på denne baggrund kan og bør forhindre, at vi får en gennemførelse af en lovgivning, der yder erhvervslivets udvikling respekt ved at følge denne udvikling op.

Derfor skal jeg tilsige også min medvirken

til et meget åbent og meget forhandlingsvenligt arbejde omkring den nye lovgivning; der er områder i den, jeg mener er så afgørende, at det ville volde mig overordentlig ondt at give afkald på dem; der er andre, jeg mener man langt lettere kan finde nye løsninger på. Men det er noget meget afgørende for mig, at man, som jeg også har fået indtryk af fra de fleste af ordførerne, går til dette arbejde med en indstilling om, at vi gerne skulle gøre dette arbejde færdig på fornøftig måde i de tre måneder, der endnu rester af denne folketingssamling.

Per Federspiel: Må jeg lige rette en misforståelse, som handelsministeren gjorde sig skyldig i. Han mente, at spørgsmålet om medarbejderrepræsentanter efter min opfattelse ville tvinge erhvervslivet til andre former end aktieselskabsformen. Det var ikke det, jeg sagde; jeg sagde, at hvis forslaget om økonomisk demokrati i sin helhed blev gennemført, ville erhvervslivet se sig nødsaget til at finde andre former.

Må jeg lige gøre en bemærkning navnlig til hr. Poul Dam og også til nogle af de bemærkninger, ministeren kom med, om den ligestilling, der er tiltænkt medarbejderrepræsentanterne og almindelige bestyrelsesmedlemmer, om jeg må kalde dem sådan, eller generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer. Der er antagelig en lille tankeforsk i lovforslaget, idet det ganske rigtigt fastslås, at medarbejderrepræsentanterne er bestyrelsesmedlemmer med rettigheder og forpligtelser som alle andre, men i de sidste paragraffer, jeg tror, det er §§ 177 og 178, er der jo bestemmelser om, hvordan de vælges, og de vælges ved hemmelig og skriftlig afstemning, og derefter er der en bestemmelse om, at de, der har valgt eller udpeget bestyrelsesmedlemmerne, kan afsætte dem.

Nu vil jeg spørge: hvordan kan man finde dem, der ved hemmelig og skriftlig afstemning har valgt medarbejderrepræsentanterne, så de kan afsætte dem? Det er en af de risici, der er, og jeg ville foretrække, hvis dette forslag går igennem, at man siger værsgo, medarbejderrepræsentanterne er, medmindre de forlader virksomheden, valgt for 2 år og kan ikke afsættes i de 2 år. Det ville give en betryggelse, og det ville give betydelig bedre samarbejdsforhold end dette, at de kommer ned på arbejdspladsen og

[Per Federspiel.]

siger: vi kan ikke fortælle noget om, hvad der er sket i bestyrelsen, for vi er jo underkastet diskretionspligt. Det er ganske rigtigt, som hr. Poul Dam siger: det vil skabe konflikter og misstemninger. Skal de vælges, så vælg dem for 2 år uafsætteligt.

Handelsministeren (Erling Jensen): Jeg beklager, hvis jeg har misforstået hr. Per Federspiel; jeg drømte ganske ærligt ikke om, at han inddrog en anden lovgivning end den, vi diskuterer, i drøftelsen — det undskylder jeg.

Derudover vil jeg godt sige, at når hr. Per Federspiel som den dygtige jurist, jeg ved han er, beskæftiger sig med valgmetoden og siger, at det bliver svært at finde ud af, hvem der har valgt folk, så forstår jeg ikke, hvordan han normalt rådgiver, når han anvendes i aktieselskabsgeneralforsamlinger. De, der har valgt, er dem, der har ret til at vælge, og det tror jeg da også vi er enige om i denne forbindelse. Det vil sige, det er lønmodtagerne, der er valgforsamlingen, og det tror jeg ikke vi behøver at drøfte; det kan være hr. Per Federspiel har en anden opfattelse af det, jeg har det ikke.

Formanden: Normalt inddrager man ikke medlemmernes private sager i forhandlingen.

Per Federspiel: Det tror jeg heller ikke der var tale om.

Må jeg sige til ministeren, at det er nu ikke så helt nemt, for der vælges 2 repræsentanter, og medarbejderne kan kun stemme på én repræsentant og én suppleant. Det vil altså sige, at én gruppe medarbejdere — og det er også meningen — vælger én, og en anden gruppe vælger en anden plus en suppleant. Dette sker ved hemmelig afstemning. Så bliver man utilfreds med den ene af repræsentanterne; hvem har valgt ham, og hvem kan afsætte ham?

Handelsministeren (Erling Jensen): Uden i øvrigt at blande mig i hr. Per Federspiels ekspertise på dette område må jeg måske have lov at sige, at jeg tror da, jeg har svaret på det, nemlig at træder én ud, skal hele lønmodtagergruppen vælge den, der skal

træde ind i stedet. Men det får vi jo lejlighed til at diskutere i udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsikringsvirksomhed.

(Lovforslaget (nr. 173) findes i tillæg A. sp. 4339, fremsættelsen i tidenden sp. 3095).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to sidste sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om banker.

(Lovforslaget (nr. 174) findes i tillæg A. sp. 4607, fremsættelsen i tidenden sp. 3095).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om sparekasser.

(Lovforslaget (nr. 175) findes i tillæg A. sp. 4351, fremsættelsen i tidenden sp. 3095).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Poul Nielson: Jeg var i sidste runde meget tæt ved at komme i den situation, hvor jeg, som man siger, måtte springe noget over for at kunne få det hele med, men det, som andre har sagt om anpartsselskaberne, dækker stort set også det, jeg ville have sagt.

Om lovforslagene om forsikringsvirksomhed, om banker og om sparekasser må jeg sige, at de for det første går ud på at skabe lovgrundlaget for medarbejderrepræsentationen i forsikringsselskabernes bestyrelser og sparekassernes tilsynsråd, idet bankerne jo på dette punkt allerede er dækket ind gennem aktieselskabsloven.